

ฆ่าทุ่งเสือโทน

ขลุ่ยศิลปะคดีดีล่าง

ช่อ "คดีดีล่าง" หมู่บ้านชุมชนกะเหรี่ยงไปว่าเล็กๆ ใน อ.ทองผาภูมิ จ.กาญจนบุรี มีที่มาจากคำว่า "ดีล่าง" ในภาษากะเหรี่ยง แปลว่า "เสือโทน" เนื่องจากในอดีตบริเวณนี้มีเสืออาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก ว่ากันว่าเสือโทนขนาดใหญ่ตัวหนึ่ง มีรอยเท้าใหญ่เท่ากับรอยเท้าช้างเลยทีเดียว

ไม่ว่าตำนานที่เล่าต่อๆ กันมาจะเป็นเรื่องจริงหรือไม่ แต่สภาพผืนป่าบริเวณนี้ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของป่าทุ่งใหญ่นเรศวร และยังมีสภาพสมบูรณ์อยู่มาก จึงมีสัตว์ป่าขนาดใหญ่อาศัยอยู่จำนวนมาก

นอกจากผืนป่าอุดมสมบูรณ์แล้ว หมู่บ้านคดีดีล่าง ยังมี "ลำห้วยคดีดี"ธารน้ำใสเย็น เหมือนสายโลหิตของคนทั้งหมู่บ้าน ชาวบ้านใช้ดื่ม ใช้อาบน้ำ กระทั่งเป็นแหล่งอาหารที่หล่อเลี้ยงคนคดีดีล่างมานานนับร้อยปี

จนเมื่อโรงแต่งแร่ตั้งขึ้นเหนือหมู่บ้าน สายน้ำจึงเปลี่ยนไป ชาวบ้านป่วย

ยามเช้าที่ทุ่งเสือโทน

ใช้เพราะพิษสาร
ตะกั่วปนเปื้อน
สัตว์เลี้ยงก็ตายลง
ทีละหลายๆ ตัว
นับแต่นั้นมา
เสือโทนแห่งป่า
ตะวันตกก็เหมือน
จะอ่อนกำลังลง
ทุกที

“คดีล่างเป็น
หมู่บ้านที่น่าอยู่

มาก มีความอบอุ่น สวยงาม แต่ความเลวร้ายคือ คนในเมืองกลับมาสร้าง
ความเดือดร้อนให้ชาวบ้านที่นี่”

อุทัยรัตน์ กำหริจันทร์ หรือ อาจารย์ตั๋ยตั๋ย คณะจิตรกรรม
ประติมากรรม และภาพพิมพ์ มหาวิทยาลัยศิลปากร บ่นเสียใจเมื่อรับรู้
ข่าวร้ายของหมู่บ้านอันสวยงามที่เห็นอยู่ตรงหน้า และบอกอีกว่า แม้จะเป็น
ครั้งแรกที่ได้มาเยือนหมู่บ้านคดีล่าง แต่ก็ยังสัมผัสได้ถึงรอยยิ้ม และ
มิตรไมตรีของคนที่นี่

ความรู้ดีทั้งหลาย ทั้งนี้เกิด
ขึ้นกับนักศึกษา อาจารย์ และ
ศิลปินอิสระคนอื่นๆ ที่ได้มา
ลงพื้นที่ใน “โครงการพัฒนา
การสื่อสารเพื่อสุขภาพชุมชน
และสังคมที่เป็นธรรม ของ
หมู่บ้านคดี” ซึ่ง สถาบันวิจัย
สังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
มูลนิธิเพื่อนชนเผ่า มูลนิธิโลกสีเขียว โครงการนิดิธรรมสิ่งแวดล้อม ศูนย์ศึกษาทะเลทรายและ
พัฒนา และ กลุ่มดินสอสี ร่วม
กันจัดขึ้น โดยการสนับสนุน
ของ สำนักงานกองทุนสนับสนุน

น้ำตกริดาเคยในหมู่บ้าน

น้องทิพย์ เจ้าของหนังสือคดีล่าง

อบรมวาดภาพ

อบรมถ่ายภาพ

สนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

ภารกิจของเหล่าศิลปินในครั้งนี้ คือ เวิร์กช็อป ศิลปะ ทั้งวาดภาพ ถ่ายภาพ หนังสั้น และละคร ชุมชน ให้เด็กและเยาวชนคลั่งไถ้ต่าง โดยผสมผสานประเพณี และวัฒนธรรมของท้องถิ่นเข้าไว้ด้วย

แม้ระยะเวลาจัดกิจกรรมจะเป็นเพียงช่วงสั้นๆ แต่ผลงานศิลปะแต่ละชิ้นที่ออกมาล้วนน่าทึ่ง อาทิ ละครชุมชนที่ว่าด้วยความเดือดร้อนของชาวบ้านอันเป็นผลจากสารตะกั่ว ซึ่งได้ทำ จากกลุ่มละครเพื่อการเรียนรู้บางพลี เป็นพี่เลี้ยง เด็กๆ แต่ละคนแสดงอย่างตั้งใจ แม้บทพูดจะยาว

แต่เจ้าหนูก็ท่องจำได้ไม่ผิดเพี้ยน

หรือหนังสั้นที่เด็กๆ มีส่วนร่วมทั้งการคิดประเด็น เขียนบท และถ่ายทำ ภายใต้อการดูแลของ Thai Short Film และนิคยสารฟ้า ก็ทำออกมาได้อย่างน่ารัก น่าชัง จนผู้ใหญ่หลายคนต้องปรบมือให้

“สิ่งที่เห็นจากหนังสั้นของเด็กๆ คือ ความใส ความซื่อของเขา ยกตัวอย่างเช่น เรื่องตามหาตัวตะกั่ว นื่องๆ เขาคิดเรื่องของเขาเล่าให้ฟังว่า เขาไม่คิดว่าสารตะกั่วเป็นสารเคมี เขาคิดว่าเป็นสัตว์ เป็นตัวสีเงิน ตัวเล็กๆ เล็กมาก มองไม่เห็น มีตัวผู้กับตัวเมีย เคยอยากรู้ว่าคนในหมู่บ้านรู้จักตัวตะกั่วรึเปล่า”

“ครูแอน” นกสร อิมิโยวัฒน์ อาจารย์พิเศษ คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาดิษฐ์ ที่ลงมาทำเวิร์กช็อปหนังสั้นให้เด็กๆ พูดถึงความประทับใจที่มีต่อผลงานหนังสั้น “ตามหาตัวตะกั่ว” ที่เด็กๆ ทำขึ้น โดยไปสัมภาษณ์ผู้ใหญ่ในหมู่บ้านว่ารู้จัก “ตัวตะกั่ว” หรือไม่

อีกเรื่องที่น่าสนใจคือหนังสั้น “กลิตต์น้ำอยู่” ของ นื่องทิพย์ ที่เจ้าตัวเล็กถนัดหมู่บ้านกลิตต์น้ำอยู่เองที่ตัวเองประทับใจ ทั้งสาวงามอกบนฮอตเซ็กซี่ ซามเซ็ก เด็กๆ กับน้ำตกน้ำใสผ่านหมู่บ้าน ละครทั้งเรื่องจะคงใจของวัยรุ่น ซึ่งเต็มไปด้วยรอยยิ้มและเสียงหัวเราะ

“เด็กเขานึกว่ามันเป็นบ้าน เป็นบ้านของเขา เขาอยากให้อายุให้ข้อมูลที่ดี สวยงาม เลยเลือกมุมที่เขารู้สึกประทับใจมา จะไม่เห็นปัญหาโดยตรง แต่

ละครชุมชนสะท้อนปัญหาชาวคดีล่าง

ถ้าเรารู้เรื่องราวมาก่อน เราจะได้ดูภาพที่เขาถ่ายเด็กเล่นน้ำ จริงๆ แล้วมันมีพิษที่ซ่อนอยู่ได้นั้น”

ถามว่าจัดกิจกรรมแบบนี้แล้วชาวบ้านจะได้อะไร ครูแอนตอบทันทีว่า อย่างน้อยก็เป็นเวทีให้เด็กได้แสดงออก ส่วนคนภายนอกที่รับ

จันทิมา อ่องสุริย์

นภสร ลิ้มไชยวัฒน์

สารนี้ จะเรียนรู้อะไรบ้างหรือไม่ ก็อยู่ที่มุมมองของแต่ละคน

“บางคนดูแล้วอาจบอกว่าน่ารักดี บางคนอาจจะรู้สึกสงสัยว่าทำไมมีปัญหาหรือ แต่อย่างน้อยคนที่นี้ ก็มีพื้นที่ให้แสดงออกว่าเขามีมุมมองอย่างไร เขาอยู่กับปัญหานี้อย่างไร และคนดูจะได้รู้จักหมู่บ้านคดีล่างจากที่ไม่รู้จักเลย”

น่าสนใจว่า นอกจากศิลปินจะมาให้ความรู้แง่คิดๆ ในชุมชนแล้ว สิ่งที่ยิ่งใหญ่กว่ากลับเป็นสิ่งที่ชาวบ้านคดีล่างมอบให้ผู้มาเยือนจากต่างถิ่น

รศ.จันทิมา อ่องสุริย์ อาจารย์คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ซึ่งมาใน

ได้เจอกันอีก ผมรู้สึกขอบคุณ ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แบบนี้ มันหาอะไรมาอธิบายไม่ได้ ขณะเดียวกันมันก็มีข้อมูลด้านมืดเกี่ยวกับความทุกข์ยากของผู้คน แม้เขาจะไม่เอามาเป็นอารมณ์ของภาพยนตร์

หมู่บ้านคดีล่าง ในจินตนาการเด็กๆ

ผลงานยาวชน

ผลงานศิลปิน

ฐานะศิลปินอิสระ เล่าความประทับใจว่า มีโอกาสได้มาร่วมงานสงกรานต์กับชาวบ้านคลิตี้ล่าง ระหว่างที่นั่นอยู่ก็มีชาวบ้านเอาเหรียญที่จะทำบุญ มาดูที่แขนและหลัง

“ผมอยู่มา 60-70 ปี ไม่เคยเห็นอย่างนี้ ผมยกมือขอบคุณ เพราะเข้าใจว่าเขามาเมื่อแผ่นดินเขามิได้ตรึงจิตมาก ทั้งๆ ที่ไม่รู้จักกัน ผมไม่เข้าใจว่ากิริยาที่เขาทำคืออะไร แต่ผมมีความสุขมาก นี่เป็นสิ่งที่ตรงกันข้ามกับที่ได้รับรู้มาก่อนหน้า”

“ผมไปตามที่ร้านขายของชำ ว่าการเอาเงินมาดูแปลว่าอะไร เขาบอกว่าหมายถึงชาติหน้าขอให้

แต่ความทุกข์ยากก็ยังคงอยู่ และความรู้สึกทั้งหมดที่สัมผัสได้ ผมจะถ่ายทอดลงสู่ภาพวาดของผม”

ผลงานศิลปะของบรรดาศิลปิน และเยาวชนคลิตี้ล่าง จะเผยแพร่สู่บุคคลทั่วไป โดยจะจัดแสดงที่หอศิลปวัฒนธรรมแห่งกรุงเทพมหานคร ในวันที่ 5-17 ก.ค.ที่จะถึงนี้

ทั้งหมดคือสิ่งที่ศิลปินและชาวกะเหรี่ยงแห่งทุ่งเสือโทน อยากจะบอกสู่สังคม

วิภาวี จุฬามณี